

BISERICA ÎN SPRIJINUL DIASPOREI ROMÂNEȘTI

Preot Ionuț Mura

CHURCH IN SUPPORT OF THE ROMANIAN DIASPORA

Abstract: Free movement after 1989 made it possible for a large number of Romanians to emigrate abroad. Moving away from family and the country for extra money and a better life, these people have to make a huge effort to adapt to the countries they end up in. The Romanian Orthodox Church has always been with Romanian migrants, offering them religious assistance and help through the more than 600 clerics sent to organized parishes around the globe. For all of them, the Romanian Orthodox Church (BOR) has found ways to support them, to support them and to offer them religious assistance and help in the very middle of the communities in which they live, organizing parishes and sending missionary priests abroad.

Keywords: emigrate, communities, religious, assistance, romanian

La Catedrala Patriarhală s-a proclamat vineri, 1 ianuarie, anul 2021 ca *Anul omagial al pastorației românilor din afara României și Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor în Patriarhia Română*. Proclamarea a avut loc după Sfânta Liturghie oficiată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și slujba de Te-Deum oficiată de PS Timotei Prahoveanu, Episcopul vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Actul de proclamare a fost citit de PS Varlaam Ploieșteanu, Episcop vicar patriarhal și Secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. A fost prezentată icoana reprezentativă a Anului omagial 2021 și s-a motivat întrebuintarea acesteia. În icoană apar trei sfinți care s-au născut pe teritoriul țării noastre, dar care au mers în afara țării în misiune duhovnicească.

Este vorba despre:

Sfântul Cuvios Ioan Casian, hirotonit diacon de Sfântul Ioan Gură de Aur, originar din Dobrogea; a trăit la sfârșitul secolului al IV-lea și prima jumătate a secolului al V-lea.

Sfântul Cuvios Dionisie Exiguul care a trăit la sfârșitul secolului al V-lea și prima parte a secolului al VI-lea.

Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț, care a trăit în secolul al XX-lea și care a trecut la domnul în anul 1960. Moaștele lui au fost descoperite intacte 20 de ani mai târziu, în 1980. A fost trecut în rândul sfinților de Patriarhia Română și apoi de Patriarhia Ierusalimului.

Acești trei sfinți de origine română nu au mormintele în țară, ci printre străini.

Sfântul Ioan Casian are mormântul la Marsilia în Franța. Sfântul Dionisie Exiguul, Părintele erei creștine, este înmormântat undeva în Italia, nu se știe precis locul. Sfântul Iacob, numit și Noul Hozevit, are moaștele la Mănăstirea Sfântul Gheorghe Hozeva.

Cei trei sfinți sunt rugători pentru poporul român și ocrotitori ai românilor plecați printre străini.

Sfântul Ioan Casian este un părinte al Bisericii nedespărțite. El cunoștea foarte bine limba latină, pentru că era din populația daco-romană din Dobrogea. În același timp, a cunoscut foarte bine limba greacă. A călătorit în Egipt, în părțile Răsăritului, apoi s-a stabilit în Galia, Franța și a întemeiat două mănăstiri la Marsilia. A scris mai multe cărți duhovnicești, mai mult pentru monahi.

Dionisie Exiguul a fost printre cei mai învățați oameni ai timpului său. A fost consilier pentru zece papi la Roma, a organizat biblioteca Bisericii Romane și în același timp a cerut Papei Ioan în anul 530 să nu se mai numere anii de la întemeierea Romei sau din timpul lui Dioclețian, ci de la nașterea lui Iisus Hristos.

Sfântul Dionisie Exiguul a fost un erudit, dar în același timp a fost unul dintre cei mai postitori călugări. Postea și se ruga mult, dar nu judeca pe nimeni.

O componentă a evoluției și dinamicii populației în perioada post decembristă, pe lângă natalitate și mortalitate, este *migrația*. Ea reprezintă deplasarea unui număr de oameni între societăți și în interiorul acestora sau dincolo de granițele simbolice sau politice, spre noi comunități și arii rezidențiale. Migrația este un proces social care a influențat și influențează profund societatea românească contemporană, milioane de cetățeni români trăind personal acest fenomen. Este tot mai evident faptul că umanitatea a intrat într-o nouă epocă a migrațiilor. (1 Remus Gabriel Anghel, Istvan Horvath - Coord, *Sociologia Migrației. Teorii și studii de caz românești*, Ed. Polirom, Iași, 2009, p. 14). Deși aparent, fenomenul migrației poate fi privit la nivelul unui act individual, ca o simplă decizie pe care o persoană o ia în legătură cu locul de muncă sau de domiciliu dorit, în această decizie fiind implicate determinări multiple, asociate cu starea socio-cultural-economică a localităților, a familiei, a parohiei, a persoanei în cauză și a societății în general. Datorită acestor conexiuni multiple în care este implicată, migrația poate fi considerată un fenomen social total.

Migrația românească, ce se conturează în sistemul global al migrației ca un produs automat al dezvoltării capitalismului, în contextul dependențelor și relațiilor economice la nivel global și a includerii unor regiuni periferice ale lumii în organizarea economică globală este, așa cum putem constata, foarte dinamică și reprezintă una dintre principalele migrații spre vestul Europei, ce implică, atât pentru România, cât și pentru țările de destinații, o serie de provocări, probleme, riscuri și abordări diferite. Fenomenul emigrației este unul proeminent, deși situația economică a României s-a ameliorat în timp, emigrația în Uniunea Europeană mai ales a continuat în noul mileniu. Chiar și în deceniul trecut, în ciuda creșterii progresive a cererii interne de forță de muncă, segmente largi ale populației și-au exprimat dorința de a pleca. Potrivit unei anchete din 2006, 9% din populația adultă a României intenționa să lucreze în străinătate în 2007, iar în cadrul grupului de vârstă 18-24 de ani, rata migranților potențiali se ridică la 23%. (Monica Șerban, *Migrație*, în „Sociologie”, vol. Coordonat de Lazăr Vlasceanu, Ed. Polirom, Iași, 2011, p.803.)

Migrația poate fi desfășurată în două aspecte distincte: *imigrația*, ce se referă la numărul oamenilor care intră în țară într-o perioadă fixă de timp și *emigrația*, care se referă la numărul oamenilor care se mută în afara granițelor unei țări, definitiv sau temporar, într-un timp dat. Aceste elemente, combinate, produc *migrația netă*, care este câștigul sau pierderea de populație dintr-o țară datorită migrației. În plus, există, bineînțeles, și o *migrație internă* sau o deplasare a oamenilor de la o zonă la alta în interiorul aceleiași țări (fluxurile sat-oraș, oraș-oraș sau oraș-sat), precum și o *migrație confesională*, dinspre bisericile istorice către denominațiunile neo-protestante.

Migrația forței de muncă se regăsește în agenda diverselor instituții, printre care se numără și Patriarhia Română. Ca urmare a liberalizării circulației forței de muncă în spațiul European, fenomenul migrației forței de muncă a luat amploare, generând și un fenomen diasporic evident - fenomene specifice construcției europene și proceselor globalizării. Experiența delocalizării a devenit o realitate curentă, iar mobilitatea a fost încurajată, pe de o parte, de situația economică românească, iar pe de altă parte, de realitate economică și de repertoriul de oportunități la nivel individual și familial, pe care societățile vest-europene le-au oferit.

Migrația duce la modificări socio-economice și culturale, ceea ce determină schimbări temporare sau definitive ale realității umane, ale modului de viață și ale personalității celor care pleacă, dar și ale celor rămași acasă. Astfel, migrația afectează, în primul rând, familia, schimbându-i atât structura, cât și funcționalitatea. Familia temporar dezintegrată a devenit una dintre formele către care se îndreaptă evoluția familiei, ridicând o multitudine de probleme vizând un nou stil de viață și de interacțiune, noi solicitări pe linia ajustării și acomodării atât intrafamiliale,

cât și extrafamiliale. Atunci când unul dintre părinți este absent pentru o perioadă mare de timp, familia își pierde abilitatea de a funcționa într-o manieră sănătoasă. Dacă în cazul unei familii cu ambii părinți există o distribuire a responsabilităților, rolurile parentale exercitându-se în direcție complementară și compensatorie, în cazul familiei conduse numai de un părinte tensiunea și încordarea în adoptarea rolului parental cresc, întrucât obligațiile ce revin ambilor părinți trec în sarcina unuia. Situația este și mai gravă atunci când toate aceste responsabilități cad pe umerii copiilor sau ai bunicilor, rudelor etc.

La nivelul lunii august 2007 aproximativ 350.000 de copii, reprezentând circa 7% din totalul populației 0-18 ani, aveau cel puțin un părinte plecat în străinătate. Dintre aceștia cei mai mulți aveau doar tatăl plecat, respectiv aproximativ 157.000 de copii, iar circa 67.000 aveau doar mama plecată. De asemenea 126.000 de copii aveau ambii părinți plecați în străinătate. Pe ansamblul populației 0 - 18 ani, alți circa 400.000 de copii au experimentat la un moment dat în viață absența unuia dintre părinți ca urmare a plecării acestuia la muncă în străinătate. Datele culese de *Salvați Copiii* de la Inspectoratele Școlare Județene au relevat la nivelul anului 2017 un număr mult mai mare de copii cu părinții plecați la muncă în străinătate, peste 212.000 de copii, iar aceste date nu sunt nici ele complete, pentru că includ doar copiii înscriși în sistemul educațional. „*Adăugând și copiii de vârstă antepreșcolară și pe cei neînscriși la școală sau care au abandonat școala estimăm că numărul total al copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate se ridică la aproximativ 250.000*“, au transmis reprezentanții Organizației „Salvați Copiii”. Dincolo de vulnerabilitățile emoționale cărora acești copii trebuie să le facă față, de sentimentul de vină pe care îl resimt și pe care nu știu cum să îl învingă, acești copii sunt nevoiți să se confrunte cu vulnerabilități sociale și legale. Astfel, în lipsa ambilor părinți sau a unui reprezentant legal, accesul copiilor la servicii de educație, sănătate, protecție juridică și beneficii este limitat.

Din punct de vedere religios, termenul de diaspora desemnează un concept biblic bine cunoscut, cu referire la diaspora iudaică din antichitate. În Noul Testament se face referire la o așa numită diasporă a primilor creștini: „*Deci au zis iudeii, între ei: unde are să se ducă Acesta, ca noi să nu-L găsim? Nu cumva va merge la cei împrăștiați printre elini și va învăța pe elini?* (Ioan 7, 35); „*Iacov, robul lui Dumnezeu și al Domnului Iisus Hristos, celor douăsprezece seminții, care sunt în împrăștiere, salutare!*” (Iacov 1, 1); „*Petru, apostol al lui Iisus Hristos, către cei ce trăiesc împrăștiați printre străini, în Pont, în Galatia, în Capadocia, în Asia și în Bitinia*”. (1 Petru 1, 1)

Una dintre cele mai importante și mai dinamice lucrări ale Bisericii Ortodoxe Române în ultimii ani este grija spirituală pentru românii plecați în străinătate. Ea nu poate și nu are voie să își părăsească membrii în deciziile lor și nici să rămână insensibilă la nevoile pastorale ale credincioșilor ortodocși români

stabiliți temporar sau definitiv în țări neortodoxe. De aceea, s-au organizat noi eparhii ortodoxe și au luat ființă parohii în diferite țări ale lumii, pentru a asigura credincioșilor români asistență religioasă și o pastorație corespunzătoare, un ethos de viață cotidiană și socială apropiat celui din țară, cu tradiții, obiceiuri, slujbe și organizare comunitară, ce poate fi trăit ca realitate cotidiană în țările unde locuiesc și stimulează sensibilitatea identitară a migrantului.

Diaspora Bisericii Ortodoxe Române a luat naștere în două moduri:

1. Prin stabilirea dureroasă a noilor frontiere, după cele două războaie mondiale, un număr foarte mare de români rămânând în afara granițelor de vest și de sud ale României;

2. Prin emigrație, în mai multe valuri, cele mai consistente fiind după revoluția din anul 1989. Chiar și în perioada 1948-1989, Patriarhia Română s-a îngrijit de românii din diaspora, în pofida greutăților impuse de regimul comunist. Sub îndrumarea Sfântului Sinod, a fost făcută o acțiune de reorganizare a unităților din diaspora, au fost trimiși preoți și cântăreți și s-au amenajat spații liturgice. Deși autoritățile comuniste din România le-au interzis orice legătură cu țara, credincioșii ortodocși români ce trăiau departe de țară s-au organizat în două eparhii: *Arhiepiscopia Misionară Ortodoxă Română din Statele Unite și Canada, cu sediul la Detroit și Arhiepiscopia Misionară Ortodoxă Română pentru Europa Centrală și Occidentală, cu sediul la Paris*. Pe lângă acestea, s-a reușit constituirea unor parohii în unele capitale europene, de mare importanță în viața diasporei românești (Londra - 1964, Stockholm - 1971, Melbourne - 1972, Madrid și Milano - 1975). În prezent, diaspora ortodoxă românească este organizată în trei mitropolii (Mitropolia Basarabiei, Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale și Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord), o arhiepiscopie (Arhiepiscopia Ortodoxă Română a celor două Americi), șase episcopii (Episcopia Daciei Felix, Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, Episcopia Ortodoxă Română a Australiei și Noii Zeelande, Episcopia Ortodoxă Română a Italiei, Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei, Episcopia Ortodoxă a Europei de Nord) și trei eparhii reînființate în Republica Moldova, încă nefuncționale. Pe lângă acestea, există și structuri bisericești ale comunităților românești din afara granițelor țării: așezămintele românești de la Locurile Sfinte - *Ierusalim, Jordan și Ierihon*, parohia ortodoxă română de la Sofia (Bulgaria), parohiile ortodoxe române de la Tokyo și Osaka-Nagoya (Japonia), așezămintele românești din Sfântul Munte Athos - Podromu și Lacu, comunitatea românească din Cipru, parohiile ortodoxe române din Istanbul, Johannesburg (Africa de Sud), Damasc (Siria) și Brno (Cehia). (*Autocefalie și comuniune; Biserica Ortodoxă Română în dialog și cooperare externă (1885-2010)*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010, p. 420.)

Românii din jurul granițelor nu sunt încadrați în categoria diaspora. Ei trăiesc pe vechi vetre românești, fiind autohtoni în niște teritorii care, din cauza vicisitudinilor istorice, au rămas în afara granițelor actuale ale țării noastre. E vorba despre românii din Peninsula Balcanică, aromânii din Pind și Hemus, din Valea Timocului și Banatul Sârbesc, Macedonia, Bulgaria, Ungaria, Nordul Bucovinei, Basarabia și Maramureșul istoric. O parte dintre ei, respectiv românii din Albania (fârșeroți, aproximativ 100.000), Grecia (aromânii din Pind și Thesalia, aproximativ 200.000), Republica Macedonia (aromâni, aproximativ 80.000), Bosnia și Herțegovina (istroromâni, aproximativ 500) la care se adaugă câteva sute de vlaho-morlaci din Croaia și Slovenia.

Pentru românii din Serbia (din provincia Voivodina, de pe Valea Timocului și de pe Valea Moravei), unde comunitățile românești sunt numeroase și mai bine organizate, autoritățile politice ale României, cât și Biserica Ortodoxă Română se implică în sprijinirea identității lor, prin obținerea unor drepturi religioase legitime, trimiterea de preoți, și asigurarea de contribuții la salariile lor, donarea de cărți și de obiecte de cult, oferirea de burse pentru tinerii ce doresc să facă studii de teologie în România. Pentru românii din aceste zone, credința a fost și rămâne elementul cel mai puternic pentru păstrarea, nu numai a identității religioase, ci și a celei naționale, culturale și lingvistice.

Termenul de *diaspora* desemnează membrii unui grup etnic care-și părăsesc locul de origine și se împrăștie în lumea largă. Provine din greaca veche:

gr.v. dia speiro – „a împrăștia (semințe)”

Inițial, termenul s-a referit la Exilul Babilonian al evreilor după distrugerea Ierusalimului în secolul al VI-lea î.Hr. Ulterior, semnificația cuvântului a fost extinsă pentru a acoperi migrarea oricărei populații în afara granițelor țării de origine.

Migrația recentă a românilor este un fenomen fără precedent în istoria poporului nostru: numai între 2000 și 2015, România a pierdut o zecime din populație în acest fel (estimarea, bazată doar pe cifre oficiale, este una minimală). În realitate, date publicate într-un raport al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) arată că diaspora românească este a cincea cea mai mare din lume, cuprinzând aproximativ 2,3 milioane de persoane. Raportul OCDE arată că cei mai mulți români din diaspora se află în Italia (peste un milion), Germania (680.000) și Spania (573.000).

Deși țările vorbitoare de limbi latine găzduiesc majoritatea emigranților români, Germania este destinația principală pentru cei cu studii superioare.

Situația eparhiilor și parohiile ce deservește diaspora românească, reactivate sau înființate după 1990 este următoarea:

Mitropolia Basarabiei. După proclamarea independenței Republicii Moldova în data de 27 august 1991, ca urmare a Actului Patriarhal și Sinodal nr. 8090 / 19 decembrie 1992, Sfântul Sinod Permanent al B. O. R., în ședința din 19

decembrie 1992, a hotărât reactivarea Mitropoliei Basarabiei (cf. hot. nr. 8090/19 decembrie 1992).

Episcopia Daciei Felix a fost înființată în data de 28 ianuarie 1971, urmare a întrunirii Adunării clerului ortodox român din Voivodina. În ședința sa din 13-14 februarie 1997, Sfântul Sinod al B. O. R. a aprobat reactualizarea și punerea în aplicare a Convenției privind poziția Bisericii Ortodoxe Române din Banatul iugoslav și a Bisericii Ortodoxe Sârbe din Banatul românesc.

Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, cu sediul la Jula, a fost înființată la data de 27 martie 1946 pentru comunitățile ortodoxe românești din Ungaria, dar care a funcționat multă vreme ca un vicariat. A fost ridicată la rangul de episcopie de către Sfântului Sinod al B. O. R. în ședința din data de 4 Februarie 1999.

Episcopia Ortodoxă Română a Italiei, cu sediul la Roma, a fost înființată prin hotărârea Sfântul Sinod al B. O. R. nr. 2707/2 iulie 2007.

Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei, cu sediul la Madrid, a fost înființată prin hotărârea Sfântul Sinod al B. O. R. cu numărul 4587/22 octombrie 2007.

Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord. În anul 1993, Sfântul Sinod, a aprobat înființarea „Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa”, pentru ca în anul 2002, titulatura să fie completată astfel: „Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord”. Din anul 2008, titulatura acestei eparhii este „Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Germaniei, Austriei și Luxemburgului”.

Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord. Prin hotărârea nr. 4586/22 octombrie 2007, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat înființarea și organizarea Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord, cu sediul la Stockholm, ca eparhie sufragană a Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord.

Arhiepiscopia Ortodoxă Română a celor două Americi. La inițiativa credincioșilor din America, Sfântul Sinod al B. O. R. a hotărât în anul 1930 crearea „Episcopiei Misionare Ortodoxe Române în America”. În anul 1974, răspunzând noilor realități date de dimnesionarea diasporei locale, ea a fost ridicată la rang de arhiepiscopie, iar din anul 1991 titulatura acestei eparhii este „Arhiepiscopia Ortodoxă Română a celor două Americi”.

Episcopia Ortodoxă Română a Australiei și Noii Zeelande. În data de 22 octombrie 2007, Sfântul Sinod al B. O. R. a aprobat ridicarea Vicariatului pentru Australia și Noua Zeelandă la rang de episcopie, cu titulatura Episcopia Ortodoxă Română a Australiei și Noii Zeelande.

Așezămintele Românești din Sfântul Munte Athos (Prodromu, Lacu și alte schituri sau chilii), deși sunt în jurisdicția canonică a Patriarhiei Ecumenice,

păstrează legături spirituale și culturale cu Patriarhia Română și sunt sprijinite material și financiar din România.

Așezămintele românești din Țara Sfântă (Ierusalim, Iordan și Ierihon) sunt dependente canonic și financiar direct de Patriarhia Română.

Comunitatea Ortodoxă Română din Cipru. Comunitatea Ortodoxă din Cipru a fost înființată în anul 1995. Parohia și funcționează în cadrul Alianței Românilor din Cipru pentru cele patru orașe din zona grecească a Ciprului.

Parohia Ortodoxă Română din Istanbul a fost înființată în anul 2001. Parohia Ortodoxă Română din Johannesburg, Africa de Sud a fost înființată în anul 2000. Din anul 2009, s-a deschis o nouă capelă pentru românii care locuiesc în Centurion-Johannesburg. Parohia Ortodoxă Română Sfântul Gheorghe, din Tokio, Japonia s-a înființat prin decizia patriarhală nr. 11/2008. Parohia Ortodoxă Română Invierea Domnului, din Osaka-Nagoya, a fost înființată la început ca Misiune, prin decizia patriarhală nr. 13/2008 și s-a constituit conform hotărârii Permanenței Consiliului Național Bisericesc, din data de 24 septembrie, teme nr. 6810/2008. Parohia Ortodoxă Română din Damasc, Siria, a fost înființată în 4 martie 2009. (*Autocefalie și comuniune; Biserica Ortodoxă Română în dialog și cooperare externă (1885-2010)*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010, p. 644).

Dacă înainte de 1990, doar 17 preoți slujeau în comunitățile românești din străinătate, aflate în jurisdicția Patriarhiei Ortodoxe Române, între anii 1990-2007, au fost numiți 137 de preoți pentru parohiile înființate, în noile condiții de libertate și de mobilitate europeană. După reorganizarea diasporei românești, începută în anul 2007 de către Patriarhul Daniel, peste 300 de preoți români au primit misiunea de a constitui parohii și a se îngriji din punct de vedere spiritual de românii din diaspora. Pentru toți aceștia, Patriarhia Română asigură o contribuție la salarizare și plata cotelor de asistență socială și de sănătate. La ei se adaugă clericii plătiți din fondurile proprii ale eparhiilor 14 și cei peste 100 de clerici români de pe continentul american, care, deoarece legislația americană nu permite primirea de fonduri dintr-o altă țară, sunt sprijiniți de Patriarhia Română cu veșminte liturgice, cărți de cult și obiecte bisericești. (Pr. Ion Armași - Vartan, *Biserica Ortodoxă Română în diaspora. Scurt istoric și organizare actuală*, Teză de doctorat, susținută la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București în data de 22 noiembrie 2011, p. 302.)

Ce face Biserica pentru românii diaspora?

a) Sprijină crearea de noi parohii și filii

Românii au dus cu ei Ortodoxia în țările de adopție, iar viața liturgică îi ajută să-și păstreze identitatea. De aceea, în ultimul deceniu, una din prioritățile pastorale ale Bisericii Ortodoxe Române a fost consolidarea comunităților românești din diaspora.

Patriarhia Română face eforturi să mențină unitatea și identitatea românilor prin înființarea de eparhii, protopopiate și parohii. În 2018, Biserica Ortodoxă Română avea 14 eparhii în diaspora. În cadrul acestora funcționau 1.303 parohii și filii deservite de 1.098 de clerici.

b) Desfășoară programe sociale, educaționale și culturale

- Sprijin și implicare socială

Mai multe parohii organizează acțiuni filantropice pentru românii vulnerabili social, pentru unii români care au nevoie de tratament în străinătate, pentru copiii din zona rurală care au nevoie de sprijin pentru a merge la școală.

Recent, parohiile din diaspora au strâns bani pentru a sprijini spitalele Covid-19 din țară și a le asigura copiilor din România și din Basarabia tablete electronice pentru cursurile online.

Mai multe parohii din diaspora au dezvoltat și puncte de sprijin și găzduire pentru femeile în criză de sarcină.

Un astfel de proiect funcționează la Parohia Torino II, care are cea mai intensă implicare socială din Episcopia Italiei. Un punct pro-viață similar a fost organizat, prin implicarea Părintelui Mitropolit Iosif, și la Mănăstirea Godoncourt din Franța.

- Educație religioasă

Pr. Daniel Buda, profesor al Facultății de Teologie din Sibiu, a prezentat o situație a educației religioase în diaspora românească. Aceasta se desfășoară în țările unde există un acord între statul român și statul-gazdă, precum și în unele zone (din Germania, de exemplu) unde există procentul de ortodocși cerut de legea țării, pentru a se permite ora de Religie în școli.

Acolo unde ora de Religie nu se poate desfășura în școli, parohiile oferă programe de Școală Duminicală.

În 2018 a fost realizat un proiect pilot în Episcopia Italiei, împreună cu World Vision, care a asigurat formarea a persoanelor implicate în desfășurarea activităților catehetice din cadrul Școlii de Duminică. Ulterior, proiectul a fost introdus și în Episcopia Spaniei și Portugaliei.

- Activități pentru tineri

Parohiile desfășoară acțiuni de promovare a culturii și tradițiilor românești.

Într-un interviu oferit pentru Nepsis Roma, Arhidiaconul Sorin Mihalache spunea că *tinerii din diaspora „identifică mai clar componenta spirituală ca fiind o componentă esențială pentru viața lor”*.

El mai adăuga că tinerii din diaspora sunt mai interesați de ceea ce reprezintă România și specificul național românesc, „au o anumită tentație de a conserva mai bine aceste lucruri”.

Cea mai mare parte a celor plecați sunt tineri și mobili și reprezintă în special specialiști sau forță de muncă în căutarea unui serviciu mai bine

remunerat. În ultimii ani, se poate observa cristalizarea unor comunități românești, în special în Italia, Spania, Franța, Marea Britanie, formate din familii cu proprietăți și servicii stabile, care au învățat limba țării de adopție și ai căror copii merg la școlile locale. Aceste comunități formează parohii bine organizate și cu posibilități financiare consistente și joacă un anumit rol în structurarea vieții private, sociale și publice a emigranților. Lor li s-au adăugat, în special în Statele Unite ale Americii, în Europa Occidentală sau în parohiile din Japonia și Australia unii cetățeni străini, convertiți la ortodoxie, care frecventează parohiile românești din străinătate. Datorită căsătoriei cu persoane ortodoxe sau a unor trăiri și revelații personale, datorită confruntării cu lumea secularizată sau a unor experiențe nefericite din viața personală, în ultimii ani, multe persoane care nu sunt de naționalitate română s-au botezat și au devenit membri ai parohiilor românești din diaspora. „Ortodoxia în Occident rămâne o prezență discretă, care încearcă să explice mai bine lumii occidentale unele aspecte ale spiritualității sale: icoana, rugăciunea lui Iisus, liturghia bizantină” (Pr. Emanoil Băbuș, *Ortodoxia națiunilor în Europa Occidentală*, în vol. „Biserica Ortodoxă în Uniunea Europeană. Contribuții necesare la securitatea și stabilitatea europeană”, Ed. Universității din București, 2006, p. 113), bisericile românești din diaspora nu sunt doar lăcașuri de cult în limba maternă, ci sunt, am putea spune, *mici Români*, unde „experiența transnațională, diasporică, este percepută ca un continuum între spațiile de apartenență și de afiliere”, unde un tricolor împodobește icoanele sfinților români, sărbătorile sunt prilej de rugăciune, de anamneză identitară și de sinceră comuniune.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca un semn de apreciere creștinească și românească a românilor care lucrează sau studiază în străinătate, în ședința sa de lucru din 25-26 februarie 2009 a luat hotărârea ca, în fiecare an, prima duminică după sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului (15 august) să fie celebrată ca *Duminica românilor migranți*, această duminică fiind înscrisă în calendarul bisericesc și inclusă în programele liturgice și pastoral-misionare ale fiecărei eparhii. Rostul principal al acestei duminici speciale din luna august, când mulți dintre românii plecați în străinătate se întorc acasă în concediu, este de-a spori comuniunea cu cei plecați, astfel ca munca sau studiul departe de țară, să nu devină îndepărtare sau înstrăinare spirituală față de românii de acasă, din aceeași familie sau din aceeași parohie.

Migrația a fost studiată din perspectivă istorică, politică, socială, economică, legislativă, antropologică, psihologică, dar până recent nu a fost studiată și din perspectivă teologică. Era necesară și o abordare teologică a migrației, deoarece fără cerințele morale ale teologiei este imposibil să construim doar politici care să răspundă binelui comun și să fie în beneficiul celor mai defavorizați membri ai societății. Experiențele legate de fenomenul migrației în timpurile

moderne au fost puse de către mulți teologi în legătură cu cele relatate în Sfânta Scriptură și care priveau tema migrației. Aceștia au făcut distincție între *migrația voluntară*, determinată de speranță, avându-l ca figură centrală pe Avraam în drumul său către pământul promis, și *migrația involuntară*, migrația ca pedeapsă, avându-i ca figuri centrale pe Adam și Eva alungați din Eden. Diaspora ortodoxă reprezintă o oportunitate pentru ortodocși de a depăși limitele geografice, naționalismul, exclusivismul etnic. Prin emigrare, credincioși din diferite țări ortodoxe se găsesc acum alături unii de alții dincolo de granițele naționale și ajung astfel să reafirme *universalitatea ortodoxiei*, dimensiunea ei catolică. Pe de altă parte, diaspora ortodoxă, numeroasă din Occident, face posibilă împărtășirea viziunii ortodoxe a adevărului creștin cu lumea neortodoxă din jur.

Secolul XX și începutul de secol XXI reprezintă o perioadă de intensă migrație dispre Estul ortodox spre Vestul catolic și protestant. Granițele eclesiale și culturale de odinioară ale Ortodoxiei au suferit profunde modificări prin migrarea a milioane de credincioși ortodocși în Europa Occidentală. Migrația masivă a ortodocșilor, datorată inițial unor factori politici, iar ulterior în special unor factori economici, a făcut ca Ortodoxia să nu mai poată fi considerată ca având un caracter strict oriental. Diaspora ortodoxă poate fi definită drept mulțimea credincioșilor ortodocși care trăiesc în afara țărilor considerate ca fiind în mod tradițional ortodoxe. Această diasporă ortodoxă numeroasă din Occident face posibilă prezentarea Ortodoxiei către lumea neortodoxă vest-europeană. Pentru mulți occidentali, Biserica Ortodoxă iese în evidență cu tradiționalismul și conservatorismul său, mesajul ortodocșilor față de frații lor occidentali părând să fie: „Noi suntem trecutul vostru“. Pentru însăși ortodocșii, loialitatea față de tradiție nu înseamnă în primul rând acceptarea formulelor sau obiceiurilor din generațiile trecute, ci mai degrabă experiența mereu nouă, personală și directă a Duhului Sfânt în prezent, aici și acum.

Formarea unei puternice diaspore ortodoxe în Occident este una dintre căile prin care Biserica Ortodoxă răspunde chemării ei de a realiza „*punți de legătură pentru a-i aduce la staulul ei pe creștinii dezmembrați și izolați de ea*“. (IPS Irineu Popa, *Biserica în actualitate sau actualitatea Bisericii*, Editura Academiei Române, București, 2018, p. 484).

Conform unui raport publicat de *Pew Research Center*, în Europa trăiesc 80% din totalul de 260 milioane de creștini ortodocși din lume. Numărul acestora este dublu față de acum un secol. Cu toate acestea, procentul ortodocșilor raportat la numărul total de creștini a scăzut în acest interval de timp de la 20% la 12%, deoarece în Europa, unde trăiesc majoritatea lor, natalitatea este scăzută, iar populația este îmbătrânită. În anul 2004 se estima că în Europa Occidentală trăiau aproximativ 2 milioane de creștini ortodocși, dintre care 800 000 în Germania, 350 000 în Marea Britanie, 250 000 în Franța,

150 000 în Austria, 100 000 în Suedia, 80 000 în Elveția, 20 000 în Spania, 40 000 în Belgia, 250 000 în Italia, dar efectivul acestora se modifică substanțial an de an datorită migrației. Conform unor estimări recente, în anul 2020, 10 % din populația Marii Britanii va fi Ortodoxă. Menționăm de asemenea faptul că acum doar numărul creștinilor ortodocși români din Europa Occidentală este estimat la aproximativ trei milioane, dintre care mai mult de un milion numai în Italia.

În concluzie păstrarea propriei religii de către migranți reprezintă o dorință și un deziderat al acestora. Însă odată cu dreptul de a practica liber propria religie, de a îndeplini liber actele ce țin de exercitarea cultului, migranții au nevoie de ajutorul statului, în primul rând prin susținerea învățământului religios. Libertatea religioasă *„presupune interzicerea oricărei restricții legate de apartenența la un cult sau o religie, iar statele trebuie să intervină activ pentru protejarea persoanelor împotriva discriminărilor pe bază de religie”* (Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării. Context. Perspective, Geopolitica – Revistă de Geografie Politică, GeoPolitică și GeoStrategie, nr. 1, 2004, p. 27). Drepturile imigranților legate de practicarea propriei religii, înseamnă dreptul de a primi zile libere la marile sărbători religioase, de a putea beneficia de servicii religioase în spitale, închisori, unități militare, de a beneficia de ajutoare financiare pentru susținerea cultului asemenea celorlalte grupuri religioase.